

múzeum gyűjteményében fog diszteni, mert Dohrn néhány példányán kívül, a melyeket ő sumatrai benszülöttek segítségével, ellenséges indulatú néptörzsektől lakott magasabb hegyvidékeken gyűjtött, — mások még nem gyűjtötték.

Hazafelé térve, még a bécsi cs. és kir. udvari természetrajzi múzeum gyűjteményeit néztem meg s itt mindjárt első pillanatra sajnálattal tapasztaltam, hogy gróf Teleki Samu afrikai lepkegyűjteménye is ide került.

Fájdalom, e jelenséggel nem csupán természettudományi téren találkozunk: hány értékes könyvtárunk, okiratgyűjteményünk stb. gazdagítja Bécs múzeumait, a melyek pedig szálaikkal a mi kulturánkhoz vannak erősítve.

E múzeum tudományos rovargyűjteményeinek anyaga szintén igen gazdag, különösen szépen van képviselve a lepkék rendjéből a palaeartikus fauna és mindenivé, ahová csak lehetett, még az illető faj hernyóját is odatűzték. A külföldiek közül a nappaliak (Rhopalocerák) már teljesen rendezve vannak, dr. Rebel H. szakértelmét dícsérve.

Befejezve tanulmányutamat, azzal az erkölcsi fölemelő tudattal érkeztem haza, hogy ha az általam meglátogatott külföldi múzeumok némelyike, bizonyos tekintetben kedvezőbb viszonyainál fogva, előbbre is van a mienkénél, — mégis versenyképesnek kell itélni a Magyar Nemzeti Múzeumot. S az úton-útfélen hangoztatott „elmaradottságunk a művelt nyugattól” inkább tartalmatlan szállóige immár, a miről minden lelkiismeretes szakkutató meggyőződhetik rövid külföldi tanulmányúton is.

Magyarország pillangói.

Irta A. Aigner Lajos.

XXII.

6. *Erebia Mnestra* Hb.¹⁾

Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig. 540—543 (1802).

A szárnyak sötétbarnák 2 fehér ponttal vagy apró pupillás szemmel a rozsdaszínű szalagban, mely a felső szárnyon olykor igen széles, az alsó szárnyon ellenben kisebb foltokká oszlott.

¹⁾ Görög női név.

Alul sötétbarna, a nőtény világosbarna, fehér behintésű, világos szürke szalaggal. Kifeszítve 33—38 mm.

Hazánkban csupán a Magas-Tátrában júliusban található havasi réteken. Különben csakis Svájc és Tirol havasain fordul elő. *Hernyója* ismeretlen.

7. *Erebia Pharte* Hb.¹⁾

Hübner. Samml. europ. Schmetterl. Fig. 491—94.

A szárnyak feketés-barnák, szemek nélkül, rozsdaszínű szalaggal, mely az alsó szárnyon apró pettyekké oszlik. Alul sötétbarna, a nőtény zöldes, szürkés-sárga behintéssel. Kifeszítve 35—40 mm.

Hazánkban csupán a Magas-Tátrában fogták júliusban, ott is elég ritka. Itt éri el északi és keleti irányban elterjedésének véghatárát. *Hernyója* ismeretlen.

Előfordul Karinthiában VII—VIII., Krajnában VII, egyébként csak az Alpeseken és a Vogesekben.

8. *Erebia Manto* Esp.²⁾

Esper. Die europ. Schmetterl. in Abbild. II. p. 10o. tab. 70. fig. 2., 3. (1781); *Pyrrha* Fabricius, Mantissa Insectorum p. 42 (1787); *Erina* Fabricius, Entomologia systematica p. 237. (1793).

A szárnyak barnás-feketék, 2—5 fekete ponttal a foltokból álló szalagban, mely az alsó szárnyon gyakran elenyésző. Alul a nőtény világosabb, sárgás-szürke behintésű; az alsó szárny tövén néhány petty s a szalag sárgás, a hím szalagja fehéres sárga; tövén nincsenek sárga pettyek. Kifeszítve 35—40 mm.

Magyarország havasi tájain, úgymint a Magas-Tátrán, a Kis-Krivánon (Turócz-m.), Selmeczbányán, a Pietroszon (Máramaros-m.) és Mehádiánál (július elejétől augusztus közepéig), mindenütt ritka. A csaknem egészen fekete ab. et var. *Caccilia* Hb.³⁾ csak a Magas-Tátrán található. Ez a faj déli és keleti irányban Mehádián túl már nem fordul elő.

Hernyója zöldes sárga, 2 sor apró fekete vonallal, május-júniusban füveken él. *Bábja* sárga, fekete foltokkal.

1) Görög női név.

2) A látnok Tiresiasnak leánya.

3) Női név.

Előfordul a következő szomszédországokban: Isztria VII., Karinthia és A.-Ausztria VII–VIII., Galiczia és Bukovina VIII. és Románia (csak a var. *Trajanus* Horm.)

Elterjedési köre: Galicziától Piemontig 50—44° és a Pyrenéaktól Mehádiáig 20—40°.

9. *Erebia Ceto* Hb.¹⁾

Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig. 578—79; Ochsenheimer, Die Schmetterl. v. Europa I. 1. p. 272. (1807).

A szárnyak barnás feketék, a hímnél rozsdavörös, a nősténynél rozsdás sárga, hosszúkás foltokból álló szalaggal, melyben (alul is) apró pupillás szemek jelentkeznek. Kifeszítve 37—45 mm.

Hazánkban csupán Mehádia környékén, a Muntele Babie havason figyelték meg 1300 m. magasságban havasi gyepeseken s ez keleti irányban elterjedésének véghatára.

Petéje tojás alakú, halvány sárga. *Hernyója* zöld, hátán sötétebb sáv fut le, 19 mm. hosszú. *Bábja* halvány zöldes-sárga.

Előfordul Salzburg- és Tirolban; Bulgáriában csak a var. *Phorcys* Friv.

Elterjedési köre: Salzburgtól Közép-Olaszországig 47—42 és keleti Franciaországtól Mehádiáig 23—42°.

10. *Erebia Medusa* F.²⁾

Fabricius, Mantissa Insectorum p. 40 (1787); Hübner, Samml. europ. Schmetterl. tab. 45. fig. 203—4; *Ligea* Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. I. tab. 7. fig. z. (1777); *Medea* Borkhausen, Naturgesch. d. europ. Schmetterl. I. p. 74. 235. (1788).

A szárnyak sötétbarnák, pupillás fekete szemekkel díszítettek, amelyek az alsó szárnyon és részben a felsőn is keskeny rozsdás-vörös keretben állanak (alul is úgy). A nőstény rendszerint világosabb színű, szemei s ezek kerete valamivel nagyobbak.

Hazánk összes hegyvidékein, mélyen a völgybe leereszkedve erdőszélen többnyire igen gyakori; Szaárnál szép nagy (40—45 mm.) példányok repülnek, a havasiak kisebbek.

¹⁾ Gaea leánya.

²⁾ A Gorgonok egyike.

A nagyobb szemű var. *Psodea* Hb.¹⁾ a M.-Tátrában, Gölniczbányán, Eperjesen, Brassón, N.-Szebennél az Oncest havason (1700 m.), a Velebitben és Mehádiánál a Domogleten (1200 m.) található máj.—júliusig.

A kisebb, kevesebb szemű var. *Hippomedusa* O.²⁾ a M.-Tátrán, Gölniczbányán és a Branyiszkó-hegységben található május-júniusban. Caradja A. ennek a fajváltozatnak a Nagy Sándor havason (Csík-m.) 1640 m. magasságban sötét, igen gyöngén pikkelyezett és gyérrajzú apró havasi alakját fogta, mely alighanem azonos a var. *Procopiani* Horm.-val.³⁾

Hernyója világos zöld, hátán sötétebb sáv fut le, 40 mm. hosszú, április-májusban él a következő növényeken: *Panicum crusgalli*, *Setaria* (muhar), *Milium effusum* (kásafű), *Festuca ovina* (csenkesz). *Bábja* világos szürke.

Előfordul az összes szomszédországokban: A.-Ausztria V—VI., F.-Auszria, Krajna és Isztria VII., Karinthia V—VI., Cseh és Morvaország VI., Szilézia V., Galiczia V—VI., Bukovina V—VI., Románia V—VII.

Elterjedési köre: Németországtól Bulgáriáig 53—43° és Közép-Németországtól Odesszáig 38—48°.

11. *Erebia Oeme* Hb.⁴⁾

Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig. 530—33 (1803).

A szárnyak sötétbarnák, rozsdaszínű keretekben álló, többnyire pupillás szemekkel, még pedig a felső szárnyon 2, az alsó szárnyon 5, melyek a hímnél gyakran hiányoznak. Alul az alsó szárny a hímnél sötétbarna, a nősténynél szürkés sárga, kifestítve 54—41 mm.

Hazánkban csupán a szepesbélai havasokon, a Faix-tiszán figyelték meg július közepén; a nagyobb méretű és nagyobb szemű var. *Spodia* Stgr.⁵⁾, (*Psodea* Fr.⁶⁾ pedig csak a Branyiszkó-hegységben. Nálunk éri el északi és keleti irányban elterjedésének véghatárát.

1) Psodos: szenny.

2) Danaidák egyike.

3) Procopianu A. után.

4) A Danaidák egyike.

5) Spodios: hamuszínű.

6) Psodos: szenny.

Petéje gömbalakú, sima, fehér. *Hernyója* agyagsárga, hátán és oldalt barna vonal fut le; fűnemeken él. *Bábja* fakó sárga.

Előfordul a következő szomszédországokban: A.- és F.-Ausztria, Stíria, Karinthia és Romániában.

Elterjedési köre: A Magas-Tátrától Piemontig 50—45° és Franciaországtól a Magas-Tátraig 20—40°.

12. *Erebia Stygne* O.¹⁾

Ochsenheimer, Die Schmetterl. v. Europa I. 1. p. 276. (1807); Herrich-Schäffer, Syst. Bearbeitung d. Schmetterl. v. Europa I. Fig. 90. 91. (1843); *Pyrene* Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig. 223—24; *Pyrene* Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. Suppl. p. 117. (1805).

A szárnyak feketés-barnák, a felső szárnyon 3—4 rozsdás-sárga folt áll, melyek gyakran sávvá alakulnak és pupillás szemet viselnek; az alsó szárnyon 4 ily folt van, melyekben egy-egy fekete, olykor pupillás pont áll. A nőstény jóval világosabb színű, a felső szárnyon olykor 5 szem mutatkozik. Alul a felső szárny világosabb, rajzolata olyan mint fölül, csak szalagja szélesebb; az alsó szárny szegélytere világosabb és 3 szemet visel, kifejlesztve 38—42 mm.

Hazánkban csakis a Pietrosz-havason (Máramaros m.) figyeltek meg. *Hernyója* ismeretlen.

Előfordul A.-Ausztria havasain VI—VII. és Bukovinában.

Elterjedési köre: Déli Németországtól Armeniáig 48—40° és a Pyrenéaktól Armeniáig. 15—53°.

13. *Erebia Evias* God.²⁾

Godart, Hist. natur. des Lépidoptères de France. Tabl. Méth. p. 21. (1822); Boisdual, Icones hist. des Lépid. tab. 3. fig. 3—5. (1832); *Bonellii* Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig. 892—95. (1827).

A szárnyak feketés-barnák, a felső szárnyon rozsdavörös szalagban egyenlőtlen nagyságú, pupillás szemek állanak, melyek közül a 3 felső egymást érinti; az alsó szárnyon 4 egyforma nagyságú szem áll rótszínű keretben. Alul az alsó szárny a him-

1) Egyik Danaida.

2) Bacchusnö.

nél feketés barna, a nőténynél szürkés barna, kissé márványozott, tövén világosabb, fehér behintésű szalagjában pupillás apró szemek állnak, kifeszítve 45--50 mm.

Magyarországban csakis a Vlegyásza-hegységben figyelték meg julius végén. Itt éri el keleti irányban elterjedésének végső határát.

Elterjedési köre: Tiroltól Dél-Franciaorszáig $47^{\circ} 40'$ és a Pyrenéaktól a Vlegyászáig 15° — 33° .

14 *Erebia melas* Hbst.¹⁾

Herbst & Jablonsky, *Natursystem aller Insecten*. VIII. p. 191. tab. 210. fig. 4—7. (1796); *Maurus* Esper, *Die europ. Schmetterl. in Abbild.* tab. 107. fig. 3—4. tab. 110. fig. 4. (1798?); *Hungarica* Oberthür, *Etudes d'Entomol.* VIII. p. 20. (1884).

A hím szárnyai feketék, szalag nélkül, nagy pupillájú szemekkel; a nőtény valamivel világosabb színű, a felső szárnyon a szemek széles rózsaszínű szalagban állanak. Alul a hím feketés barna. rózsaszínű szalaggal; a nőtény világosbarna, világos szürkével tarkázott, a világos széles szalag élénken körvonalazott. Kifeszítve 35—45 mm.

Magyarországon csakis Orsován és Herkulesfürdön él, található julius közepétől augusztus közepéig. Herczegovinában is megfigyelték és állítólag a Retvezáton (Hunyad-m.) is előfordul. Hazánkban éri el északi irányban elterjedésének végső határát.

„Azokon a helyeken, ahol előfordul, számos példány röpül, — írja egy gyűjtő — de ezek a helyek a Domogled tetején vannak s annyira elborítvák nagy sziklakkal, hogy a vadászat szerfölött nagy nehézséggel jár. Időről-időre láttam egyet-egyet a széltől hajtva, 10—20 méternyire röpülni és sziklára leülni, de ha még oly óvatosan közeledtem feléje, elszállt, mielőtt elérhettem volna. Augusztus elején kissé lejjebb jöttek és nem egyszer láttam néhány hímét a sziklás úton a Fehér Kereszt közelében, alantabb azonban sohasem.”

Hernyója ismeretlen.

Előfordul a szomszédországok közül Isztria és Krajnában.

Elterjedési köre: Mehádiától Görögorszáig 45° — 37° és Krajnától déli Oroszorszáig 32° — 45° .

¹⁾ Fekete.

15. *Erebia Nerine* FR.¹).

Freyer, Neuere Beitr. z. Schmetterlingskunde. I. tab. 13. fig. 3. 4. (1831); *Goante* Herrich-Schäffer, Syst. Bearb. d. Schmetterl. v. Europa I. Fig. 171—72. (1843).

A szárnyak feketés-barnák, a felső szárnyon rótszinű szalagban 2—3 szem áll, melyek közül a két felső egybefolyt; a nőstény világosabb, szalagja inkább okkersárga. Alul a világos színű széles szalag befelé sötét csipkés vonal által meglehetősen élesen határolt; a fölül levő szemek itt is láthatók. Kifeszítve 40—45 mm.

Hazánkban csak a máramarosmegyei Pietrosz-haváson és Erdélyben fordul elő, a közelebbi termőhely ismeretlen (a Franzenu-féle gyűjteményben). Itt éri el északi és keleti irányban elterjedésének végső határát. *Hernyója* ismeretlen.

Előfordul a következő szomszédországokban: Isztria, Krajna és Karinthiában VI-VII.

Elterjedési köre: Máramarostól Isztriáig 48—45° és az Alpepektől Máramarosig 17—33°.

16. *Erebia Pronoe* Esp.²).

Esper, Die europ. Schmetterl. Z. in Abbild. II. tab. 54. fig. 1. (1780); *Arachne* Hübner, Samml. europ. Schmetterl. Fig. 215—17.

A szárnyak sötétbarnák, a nőstényei világosabbak, a felső szárnyon szélesebb és inkább sárgás vörös szalagban 3 szem, az alsó szárnyon 3—4 szem van. Alul a hím felső szárnyának csúcsa, külső és elülső szegélye sötétebb, a nőstényen világosabb szürke behintésű; a nőstény alsó szárnya is jóval világosabb. Kifeszítve 40—50 mm.

Hazánkban eddigelé csakis a Retyezáton (Hunyad m.) figyelték meg.

Petéje hordóalakú, fehér. *Hernyója* szennyessvörös és sárga, 20—23 mm. hosszú; júniusig füveken él. *Bábja* fehér.

Előfordul a következő szomszédországokban: A.- és Felső-Ausztria VII—VIII., Stíria VII., Karinthia VII—VIII., Krajna és Galiczia.

¹) Nereus leánya.

²) Nereus leánya.

Elterjedési köre: Az Alpeseektől Olaszorszáig 46—40° és Franciaországtól Déli Oroszorszáig 20—50°.

17. *Erebia Goante* Esp.¹⁾.

Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. II. tab. 116. fig. 1. (1780); *Scaea* Hübner, Samml. europ. Schmetterl. fig. 233—34; *Gorgone* Herrich-Schäffer, Syst. Bearb. d. Schmetterl. v. Europa I. fig. 283—84. (1843).

A szárnyak feketés barnák, a nőstény szélesebb rozsdaszínű szalagjában a szemek is nagyobbak, a két felső egybefolyt. Alul a felső szárny csúcsa s az alsó szárny barna-fehéren márványozott, az alsó szárny világos szalagja az elülső szegély felé befelé szöveget alkot. A nőstény alul is világosabb színű. Kifejtve 42—45 mm.

Hazánkban mindeddig csak a Magas-Tátrában és a Retyezáton figyelték meg. *Hernyója* ismeretlen.

Előfordul a szomszédországok közül Galicziában.

Elterjedési köre: Galicziától Piemontig 46—45° és Franciaországtól Galicziáig 20—40°.

18. *Erebia Gorge* Esp.²⁾.

Esper, Die europ. Schmetterl. in Abbild. II. tab. 119. fig. 4. 5. (1780); *Aethiops minor* Esper l. c. tab. 112. fig. 1. 2.

A szárnyak feketés barnák, rozsdaszínű szalagban a felső szárnyon 2 apró szem, az alsó szárnyon 3 fekete pont áll. Alul a felső szárny csúcsa s az alsó szárny sötétbarna, fehérrel márványozott, itt a szemek gyakran igen aprók vagy egészen hiányzanak. Az alsó szárny kissé megnyújtott és némi szöveget alkot. Kifejtve 32—37 mm.

Hazánkban eddig csak a Magas-Tátrán, a Retyezáton és Ogulinban figyelték meg; az ab. *triopes* Spr.-t³⁾, melynél 3 apicalis szem jelentkezik, csupán a Magas-Tátrán találták. *Hernyója* ismeretlen.

Előfordul a következő szomszédországokban: Istria VII., Karinthia, Stiria, Galiczia és Romániában.

Elterjedési köre: Galicziától Piemontig 49—45° és a Pyreneáktól Galicziáig 20—40°.

¹⁾ A jajgató; goan, jajgass.

²⁾ A Danaidák egyike.

³⁾ A háromszemű.